

ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟΝ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟ ΜΕ ΤΗΝ Α΄ ΤΑΞΗ

18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2005

**Αναστάσιος Μαδαμόπουλος
Φιλολόγος**

- ⇒ **Επιμέλεια προγράμματος**
- ⇒ **Ξεναγηση στο χώρο και το Μουσείο**
- ⇒ **Προτάσεις για δραστηριότητες πριν, κατά και μετά την επίσκεψη**

Οι μαθητές φέρνουν μαζί τους ανάλογα με τη δραστηριότητα που έχουν επιλέξει φωτογραφική μηχανή, μπλοκ σχεδίου και μολύβια, μαγνητόφωνο, cd-radio, κασέτα ή cd, μουσικό όργανο, συλλογή δημοτικών τραγουδιών ή άλλη ποιητική συλλογή ή ποιήματα με θέματα που ταιριάζουν στο χώρο.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟΝ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟ ΜΕ ΤΗΝ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2004

I. Λίγα λόγια για την περιοχή

Κεραμεικός: Δήμος της αρχαίας Αττικής που ονομάστηκε έτσι γιατί στην περιοχή του είχαν συγκεντρωθεί τα εργαστήρια των κεραμέων ή προς τιμήν του ήρωα Κεράμου.

Χωριζόταν σε δύο τμήματα από το Θεμιστόκλειο τείχος, τον Έσω, στον οποίο ανήκε η αγορά και τον Έξω, τον οποίο θα επισκεφτούμε.

Στο κέντρο του χώρου έχουν εντοπιστεί οι δύο πιο γνωστές πύλες της αρχαίας Αθήνας, το Δίπυλο και η Ιερά Πύλη που πήρε το όνομά της από την Ιερά οδό, το δρόμο που ακολουθούσε η πομπή των Ελευσινίων. Από την Ιερά Πύλη περνούσε και περνάει ακόμη ο Ηριδανός ποταμός σκεπασμένος. Όπως συνηθιζόταν η πόλη των νεκρών εκτεινόταν έξω από τις πύλες κατά μήκος των πιο σημαντικών δρόμων. Κατά την κλασική εποχή διαφοροποιείται ο χαρακτήρας των δύο δρόμων. Η **Ιερά Οδός** διαμορφώνεται σε ένα τυπικό νεκροταφείο και οι ταφικοί περίβολοι που την πλαισιώνουν συναγωνίζονται μεταξύ τους ως προς τη λαμπρότητα της κατασκευής και του γλυπτού διακόσμου. Αντίθετα ο **δρόμος του Διπύλου** ήταν μια πλατιά πομπική οδός όπου πραγματοποιούνται οι επίσημες ταφικές τελετές προς τιμήν των νεκρών που σκοτώθηκαν στον πόλεμο και που ενταφιάζονται στο Δημόσιο Σήμα «δημοσία δαπάνη». Για το Θουκυδίδη ο Κεραμεικός αποτελούσε το κάλλιστον προάστιον της πόλης.

II. Ένα κείμενο του Πausανία για τον Κεραμεικό (2^{ος} αιώνας μ.Χ.)

Κατά τον Πausανία υπήρχαν στο χώρο ναός της Αρτέμιδος, μικρός ναός του Διονύσου του Ελευθερέως και στη συνέχεια οι τάφοι του Θρασύβουλου, του Περικλή, του Χαβρίου, του Φορμίωνα.

«καί πᾶσι μνημα Ἀθηναίοις ὅποσους ἀποθανεῖν συνέπεσεν ἐν τε ναυμαχίας καί ἐν μάχαις πεζαῖς πλήν ὅσοι Μαραθῶνι αὐτῶν ἠγωνίσαντο· τούτους γάρ κατὰ χώραν εἰσὶν οἱ τάφοι δί' ἀνδραγαθίαν, οἱ δε ἄλλοι κατὰ τὴν ὁδὸν κεῖνται τὴν ἐς Ἀκαδημίαν, καί σφῶν ἐστᾶσιν ἐπὶ τοῖς τάφοις στῆλαι, τὰ ὀνόματα καί τὸν δῆμον ἐκάστου λέγουσαι».

Λεξιλόγιο:

πᾶσι = για όλους

κατὰ χώραν = στον ίδιο τον τόπο, δηλαδή στο Μαραθώνα

σφῶν = (ἐπὶ τοῖς τάφοις σφῶν) = επάνω στους τάφους τους

ἐστᾶσιν = ἔχουν στηθεί, στέκονται, εἶναι στημένες

λέγουσαι = μετοχή του λέγω = εδώ με τη σημασία του αναγράφω

ἐκάστου = του καθενός

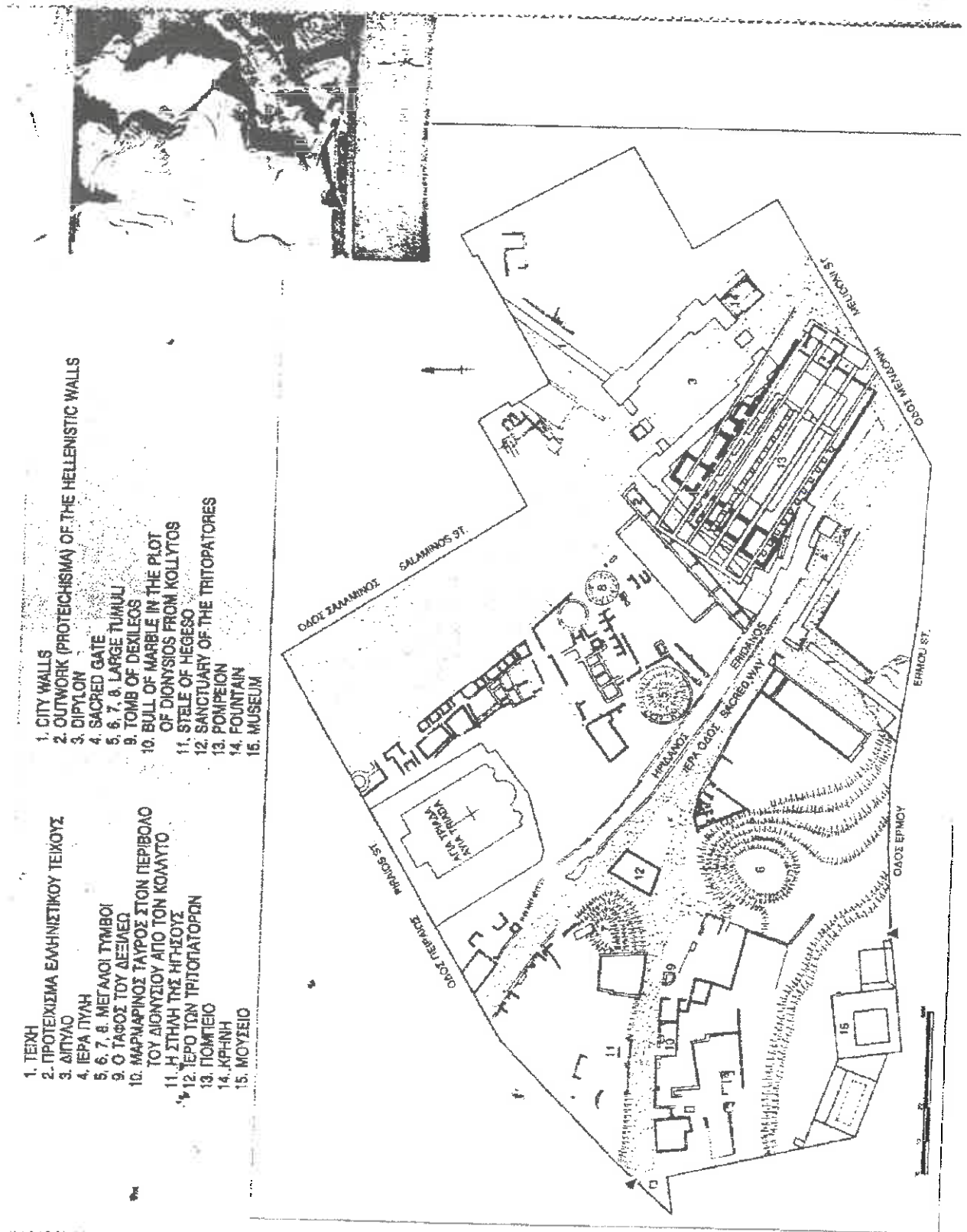
κεῖνται = (ρ. κεῖμια) = βρίσκονται

Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου:

1. Οι τάφοι ποιων Αθηναίων βρίσκονταν στον Κεραμεικό;
2. Ποιοι νεκροί δεν είχαν ταφεί στον Κεραμεικό; Πού τους είχαν θάψει;
3. Πού βρίσκονταν οι άλλοι τάφοι;
4. Τι βρισκόταν πάνω στους τάφους;

Απαντήσεις:

III. Χάρτης της περιοχής του Έξω Κεραμεικού

1. ΤΕΙΧΗ 2. ΠΡΟΤΕΙΧΙΣΜΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ 3. ΔΙΠΥΛΩΝ 4. ΙΕΡΑ ΠΥΛΗ 5, 6, 7, 8. ΜΕΓΑΛΟΙ ΤΥΜΒΟΙ 9. Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΔΕΣΙΩΝ 10. ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΣ ΤΑΦΟΣ ΣΤΟΝ ΠΕΡΙΒΟΛΟ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΛΩΝΤΟ 11. Η ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΗΓΕΣΩΣ 12. ΤΕΡΟ ΤΩΝ ΤΡΙΤΟΠΑΤΩΡΩΝ 13. ΠΟΜΠΕΙΟ 14. ΚΡΗΝΗ 15. ΜΟΥΣΕΙΟ	1. CITY WALLS 2. OUTWORK (PROTEICHISMA) OF THE HELLENISTIC WALLS 3. DIPYLON 4. SACRED GATE 5, 6, 7, 8. LARGE TUMULI 9. TOMB OF DEKLEOS 10. BULL OF MARBLE IN THE PLOT OF DIONYSIOS FROM KOLLYTOS 11. STELE OF HEGESO 12. SANCTUARY OF THE TRITOPATORES 13. POMPEION 14. FOUNTAIN 15. MUSEUM

IV. Τα επιτύμβια μνημεία

Οποιοδήποτε σήμα που τοποθετείται στην κορυφή του Τύμβου, του επισωρευμένου χώματος δηλαδή, στον τόπο της ταφής των νεκρών. Αποτελούσε ένδειξη ευλάβειας, αγάπης, τιμής των ζωντανών προς το νεκρό.

Είχαν πολλές μορφές τα επιτύμβια:

1. Απλές πέτρες με μορφή στήλης χωρίς επιγραφή ή διάκοσμο (Μυκηναϊκά χρόνια).
2. Στήλες με διάκοσμο ή επιγραφές (σε όλες τις περιόδους).
3. Μεγάλα αγγεία με γεωμετρικές παραστάσεις και νεκρικές σκηνές (Γεωμετρική περίοδος).
4. Μνημεία με ανδριάντες, κούρους (Αρχαϊκή περίοδος).
5. Στήλες μακρόστενες που κατέληγαν σε γείσο ή ανθέμιο και με ανάγλυφη παράσταση που ήταν παρμένη, από την πιο προσφιλή κατά τη ζωή ασχολία του νεκρού ή την αιτία θανάτου του ή με θέμα το νεκρικό συμπόσιο ή, πιο συνηθισμένη αυτή, με θέμα το χαιρετισμό (Κλασικά χρόνια).
6. Στήλες με παραστάδες, επιστύλιο και αέτωμα, σαν μικροί ναοί, μέσα στο βαθούλωμα των οποίων υπήρχε η παράσταση ανάγλυφη (Κλασικά χρόνια).
7. Μεγάλα μαρμάρινα αγγεία (λουτροφόροι) με πλούσιο άνθινο διάκοσμο, στους τάφους των αγάμων, γιατί το αγγείο αυτό στη ζωή χρησίμευε για τη μεταφορά νερού για το γαμήλιο λουτρό (Κλασικά χρόνια).
8. Μαρμάρινοι λήκυθοι με γλυπτές παραστάσεις, γιατί αυτό το αγγείο το χρησιμοποιούσαν κατά την πρόθεση του νεκρού και το έθαβαν μαζί του (Κλασικά χρόνια).
9. Ζώα: λέοντες, ταύροι, σκυλιά, Σφίγγες, Σειρήνες κλπ.
10. Απλοί κιονίσκοι με επιγραφή (όνομα νεκρού, το πατρικό και το δημοτικό του) ή τράπεζαι (οριζόντιες πλάκες).

**ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ
(ή μετά από αυτήν)**

- I. Να εντοπίσεις στο χώρο την **Ιερά Οδό** και την **Οδό Διπύλου**. Σε τι διαφέρουν;

- II. Να εντοπίσεις το Πομπείο; Σε τι χρησίμευε το κτίριο αυτό;

- III. Να περιγράψεις ένα επιτύμβιο μνημείο. Διάλεξε ένα από το χώρο τον υπαίθριο ή από το Μουσείο. (Σχήμα, μέγεθος, διαστάσεις περίπου, υλικό, διάκοσμος ή παράσταση, επιγραφή). Θα παρουσιάσεις την εργασία σου στην τάξη, γραπτά και προφορικά. Κράτησε εδώ μόνο τις αναγκαίες σημειώσεις.

- IV. Να διερευνήσεις στο Μουσείο αν υπάρχει κάποιο έκθεμα που να σχετίζεται με το παιδί. Να κρατήσεις σημειώσεις και να προετοιμάσεις μια μικρή ανακοίνωση για την τάξη. (Περιγραφή, συναισθήματα και σκέψεις για την τέχνη, το θάνατο, τον πόνο που σφραγίζει τη ζωή των συγγενών και φίλων)

- V. Να αντιγράψεις 2 επιγραφές από στήλες όπως ακριβώς είναι γραμμένες και μετά να τις αποδώσεις στα Νέα Ελληνικά.

- VI. Να γράψεις τις εντυπώσεις σου για το χώρο, τα εκθέματα του Μουσείου, το ίδιο το Μουσείο, την επίσκεψη. Θα τα συζητήσουμε όλα αυτά στην τάξη την επόμενη μέρα.

VII. Ο Θουκυδίδης ισχυριζόταν ότι ο Κεραμεικός ήταν το κάλλιστον προάστιο της πόλης. Τι εννοούσε; Εσύ θα συμφωνούσες μαζί του;

VIII. Να σχεδιάσεις ένα επιτύμβιο μνημείο με το διάκοσμό του.

IX. Να σχεδιάσεις τα περιγράμματα τριών διαφορετικών μνημείων και να εντάξεις σ' αυτά δικές σου παραστάσεις.

X. Να διαλέξεις 1-2 μοιρολόγια, από συλλογές δημοτικών τραγουδιών και να προετοιμάσεις την απαγγελία τους στο χώρο.

XI. Να απαγγείλεις απόσπασμα από τη ραψωδία λ της Οδύσσειας (Νέκυια) με θέμα τον Κάτω Κόσμο.

XII. Ποια μελωδία θα ήθελες να μας συνόδευε στην επίσκεψη αυτή και γιατί; Μπορείς να φέρεις την κασέτα ή το cd στην τάξη ή στην επίσκεψη;

XIII. Με τη φωτογραφική σου μηχανή να φωτογραφήσεις το χώρο ή τα εκθέματα. Μπορείς, αν θέλεις, να ασχοληθείς με ένα αποκλειστικά θέμα (π.χ. ναοειδή επιτύμβια, ζώα, λουτροφόροι). Στόχος να εκτεθούν οι φωτογραφίες στο χώρο του σχολείου.

XIV. Να προετοιμάσεις ένα σύντομο ερωτηματολόγιο και να επιχειρήσεις έρευνα μεταξύ των επισκεπτών του αρχαιολογικού χώρου. (Ενδεικτικά ερωτήματα: α) Γιατί επιλέξατε τον Κεραμεικό για τη σημερινή επίσκεψή σας; β) Γιατί η περιοχή αυτή ονομάζεται Κεραμεικός; γ) Ποιους άλλους αρχαιολογικούς χώρους έχετε προγραμματίσει να επισκεφθείτε; δ) Τι ήταν οι λουτροφόροι;)